

Briuselis, 2023 m. balandžio 20 d.
(OR. en, pl)

Tarpinstitucinė byla:
2021/0211/A(COD)

8359/23
ADD 1

CODEC 624
CLIMA 200
ENV 383
ENER 192
TRANS 148
COMPET 339
ECOFIN 350

PRANEŠIMAS DĖL „A“ PUNKTO

---

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Tarybai
Dalykas:	EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje, ir Sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo, projektas (pirmasis svarstymas) – Teisėkūros procedūra priimamo akto priėmimas = Pareiškimai

---

Lietuvos pareiškimai

Lietuva pritaria galutiniam kompromisiniam tekstui dėl Direktyvos dėl ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) dalinio pakeitimo.

Lietuva sutinka, kad norint pasiekti ilgalaikį poveikio klimatui neutralumo tikslą reikia didesnių šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio mažinimo užmojų. Sustiprinta ES ATLPS, pradėta taikyti ir naujiems sektoriams, yra veiksminga išmetamo ŠESD kiekio mažinimo priemonė. ES ATLPS taikymo išplėtimas, įtraukiant transporto, pastatų ir kitus sektorius, yra priemonė, kuria turėtų būti užtikrintas suderintas ES lygmens požiūris į sektoriuose, kuriems netaikoma ATLPS, išmetamo ŠESD kiekio mažinimą, ypač transporto sektoriuje. Vis dėlto tai taip pat sukels papildomų socialinių ir ekonominių iššūkių, o didžiausią neigiamą poveikį patirs tos valstybės narės, kurių BVP yra mažesnis ir kuriose energijos nepritekliaus lygis yra didžiausias.

Šiuo atžvilgiu Lietuva palankiai vertina tai, kad įsteigiamas Socialinis klimato fondas – priemonė, kuria siekiama sušvelninti siūlomos pastatų ir kelių transporto sektoriams skirtos ES ATLPS (PKT ATLPS) neigiamą poveikį pažeidžiamiesiems namų ūkiams, labai mažoms įmonėms ir transporto naudotojams, pasitelkiant priemones ir investicijas, taip pat laikiną tiesioginę paramą pajamoms. Itin svarbu užtikrinti, kad valstybės narės, kurių BVP yra mažesnis ir kurios patiria didžiausią energijos nepriteklių, bent jau susigrąžintų taikant PKT ATLPS patiriamas išlaidas, pasinaudodamos pardavimo aukcione teisėmis ir Socialiniu klimato fondu.

Lietuva apgailestauja dėl to, kad Socialinis klimato fondas bus įsteigtas fiksuoto dydžio, nesuteikiant jokios galimybės jo dydį dinamiškai didinti augant apyvartinių taršos leidimų kainoms (ypač virš 55 EUR), kad būtų galima tinkamai reaguoti į vartotojų patiriamų išlaidų pokyčius.

Taip pat tenka apgailestauti dėl to, kad apyvartiniams taršos leidimams nustatytas kainų reguliavimo mechanizmas negali veiksmingai užtikrinti anglies dioksido kainos nuspėjamumo ilgesnį laikotarpį, nes jis nustatytas tik 2028 m. ir 2029 m. (iš dalies pakeistos Direktyvos 2003/87/EB 30h straipsnis).

Vengrijos pareiškimas

Vengrija remia perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir yra tvirtai įsipareigojusi jį įgyvendinti ir priimti veiksmingas klimato kaitos švelninimo priemones. Pritariame nuomonei, kad Europos Sąjunga turi išlaikyti didelį užmojį, tačiau turime veikti atsakingai. Tuo pačiu turime užtikrinti, kad energija namų ūkiams ir įmonėms būtų tiekama prieinama kaina, siekiant išlaikyti visuomenės paramą sąžiningai ir socialiniu požiūriu įtraukiai žaliajai pertvarkai.

Esame susirūpinę dėl to, kad dėl pastatų ir kelių transporto sektoriams skirtos ATLPS susidarytų pernelyg didelė našta Europos namų ūkiams ir būtų pakenkta mūsų ekonomikos konkurencingumui, ypač mažesnes pajamas gaunančiose valstybėse narėse, kurių dauguma patiria didesnę dabartinių krizių poveikį, nors šiomis priemonėmis nebus reikšmingai prisidėta prie ES pastangų mažinti išmetamųjų teršalų kieki.

Manome, kad dabar – pasaulinės energetikos krizės, Rusijos invazijos į Ukrainą, didėjančios infliacijos ir netikrumo visoje Europoje laikotarpiu – nėra tinkamas metas priimti priemones, kurios dar labiau pablogins pažeidžiamiausių namų ūkių padėtį, galbūt padidins energijos nepriteklių ir riziką, kad bus pakenkta įmonių pasitikėjimui ir paramai klimato politikos veiksams. Todėl Vengrija negali pritarti sprendimui, kuriuo piliečiai bus priversti mokėti daugiau dėl nustatytos visoje ES vienodos anglies dioksido kainos.

Lenkijos pareiškimas

Lenkijos nuomone, ES ATLPS būtina išsamiai reformuoti, tačiau didelė dalis direktyva įvestų pakeitimų nėra tinkami arba nėra pakankami. Pasiūlyti pakeitimai pagilina struktūrines visoje ES taikomos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos problemas, tačiau nesuteikia reikiamų sprendimų.

Ypač atkreiptinas dėmesys į du dalykus. Pirma, reikia veiksmingo ir patikimo mechanizmo, skirto apyvartinių taršos leidimų kainoms reguliuoti. Pasiūlyti sprendimai yra nepakankami ir daro neigiamą poveikį ES energijos kainoms ir Europos pramonės konkurencingumui. Lenkijoje su apyvartinių taršos leidimais susijusios sąnaudos gali sudaryti iki 40 % elektros kainos ir 55 % centralizuoto šilumos tiekimo sąnaudų. Tokia padėtis yra nepriimtina ir netvari. Tai yra didžiulė finansinė našta namų ūkiams ir kliudo įmonėms modernizuotis ir vykdyti aplinką tausojančias investicijas, nes šiuo tikslu suplanuotos lėšos yra skiriamos apyvartiniams taršos leidimams pirkti. Taigi, dabartinė ES ATLPS struktūra iš tikrųjų lėtina energetikos pertvarką. Derybų metu Lenkija pateikė konstruktyvių pasiūlymų dėl galimų ES ATLPS patobulinimų ir tebėra pasirengusi diskusijoms šiuo klausimu.

Antra, namų ūkių įtraukimas į ATLPS turėtų būti neabejotinai vertinamas neigiamai. Namų ūkiai jau kenčia dėl aukštos ES ATLPS leidimų kainos, o dabar jie susidurs su didesnėmis šildymo ir transporto kainomis. Nauja rinka bus grindžiama leidimų dėl taršiausio kuro pirkimu, o tokį kurą naudoja skurdžiausi namų ūkiai. Jie patirs našta dėl šios sistemos, o tai gilina socialinę atskirtį ir tiesiogiai prieštarauja teisingumo ir solidarumo principams. Atimant iš namų ūkių lėšas, nebus vykdoma laipsniška energetinė pertvarka, o susidarys energetinis skurdas. Naujasis fondas nekompensuos neigiamų pasekmių Lenkijos, kurioje yra 87 % visų ES esančių anglimis šildomų namų, visuomenei. Būtent todėl negalime sutikti su nauja apyvartinių taršos leidimų rinka, kuri apimtų namų ūkius.

Be to, atsižvelgiant į siūlomo reguliavimo poveikį valstybių narių energijos rūšių deriniui ir jo neigiamas socialines pasekmes, Lenkijos nuomone, siūlomo teisės akto teisinis pagrindas turėtų būti SESV 192 straipsnio 2 dalies c punktas.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, Lenkija negali pritarti pateiktam projektui, nes jame nematome tinkamų pirmiau nurodytų problemų sprendimų.

Taip pat Lenkija dar kartą nurodo savo neigiamą poziciją dėl viso Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinio, kuriame nustatyti nerealistiški tikslai ir užmojai ir kuris daro didelį poveikį valstybių narių energijos rūšių deriniui. Lenkija laikosi nuomonės, kad didžioji rinkinio dalis grindžiama netinkamu teisiniu pagrindu, o tai sukuria pavojingą precedentą.

Slovakijos pareiškimas

Visų pirma, Slovakijos Respublika norėtų padėkoti Tarybai pirmininkavusioms valstybėms narėms ir pirmininkaujanti valstybei narei ir Komisijai už jų ryžtą ir darbą, susijusį su Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą teisėkūros priemonių rinkiniu. Slovakijos Respublika yra įsipareigojusi ir toliau siekti didesnio užmojo, nes bendrai susitarėme iki 2030 m. bent 55 % sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir iki 2050 m. pasiekti poveikio klimatui neutralumą.

Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą teisėkūros priemonių rinkinio įgyvendinimas artimiausioje ateityje bus pagrindinė tema. Todėl manome, kad itin svarbu atkreipti dėmesį į perkėlimo į nacionalinę teisę terminus. Jais nesuteikiama pakankamai laiko ir neatsižvelgiama į nacionalines teisėkūros taisykles. Visų pirma, nustačius naują apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą, skirtą pastatų, kelių transporto ir papildomiems sektoriams, labai padidėja administracinė našta ir visa apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema tampa sudėtingesnė. Siekiant įgyvendinti naujosios apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos reguliuojamų įmonių paskirstymą pagal administracinį padalijimą ir jų skaičių, kuris Slovakijos Respublikos atveju yra iki dešimties kartų didesnis nei stacionarių įrenginių skaičius dabartinėje apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje, reikia daug pastangų. Nustatant perkėlimo į nacionalinę teisę terminus į tai visiškai neatsižvelgiama. Priešingai, perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpis yra neįprastai trumpas. Be to, vykdamas dabartinės apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos peržiūrą taip pat keičiama sistema, skirta stacionariems įrenginiams ir aviacijai, ir įtraukiamas jūrų transporto sektorius.

Slovakijos Respublika norėtų atkreipti dėmesį į didelę riziką, kad ATLPS direktyva nebus perkelta į nacionalinę teisę per nustatytą terminą. Dėl nurodytų priežasčių norėtume paprašyti Komisijos atsižvelgti į šiuos faktus.

Komisijos pareiškimai

1 pareiškimas

Kad Europos anglies dioksido rinka taptų dar vientisesnė ir skaidresnė, Komisija padarys deleguotųjų aktų, reglamentuojančių apyvartinių taršos leidimų pardavimą aukcione ir Sąjungos registro veikimą, pakeitimų, kurių tikslas – gerinti apyvartinių taršos leidimų ir jų išvestinių finansinių priemonių rinkos reguliavimo ataskaitų rengimą ir šios rinkos stebėseną, skatinti užkardyti ir nustatyti piktnaudžiavimo rinka atvejus ir padėti užtikrinti tvarkingą apyvartinių taršos leidimų ir susijusių išvestinių finansinių priemonių rinkų veikimą.

Komisijos reglamento (ES) Nr. 1031/2010 (Pardavimo aukcione reglamentas) 36 straipsnyje yra nustatyta aukciono platformos pareiga pagal Direktyvą 2014/65/ES (FPRD II) paskirti kompetentingai nacionalinei institucijai pateikti išsamią ir tikslią informaciją apie kiekvieną pardavimo aukcione sandorį. Peržiūrėdama Pardavimo aukcione reglamentą Komisija numatys, kad duomenys apie aukcionus taip pat turi būti teikiami tiesiogiai Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai (ESMA). Tai padės veiksmingiau stebėti apyvartinių taršos leidimų aukcionus ir atitinkamas sąsajas su antrine rinka.

Komisijos reglamento (ES) 2019/1122 (Registro reglamentas) 55 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad grynai dvišaliai ne biržos sandoriai turi būti pažymimi Sąjungos registre tada, kai inicijuojamas apyvartinių taršos leidimų pervedimas. Tačiau rinkos dalyviai tai daro nesistemiškai. Siekdama geriau informuoti sąskaitų turėtojus ir užtikrinti geresnį šios nuostatos įgyvendinimą, Komisija iš dalies pakeis grynai dvišalių ne biržos sandorių žymėjimo reikalavimą. Be to, Komisija Sąjungos registro sistemoje įdiegs techninių pakeitimų, kuriais bus užtikrinta, kad toks žymėjimas būtų privalomas vykdant sandorius.

Siekdama gerinti rinkos reguliavimo institucijoms prieinamų duomenų, susijusių su vadinamąja neatidėliotinių prekybos apyvartiniais taršos leidimais sandorių rinka, kokybę, Komisija Registro reglamente taip pat padarys pakeitimų, suteikiančių rinkos reguliavimo institucijoms galimybę prašyti nuolatinės prieigos prie Sąjungos registre saugomų duomenų. Tai padės reguliavimo institucijoms laiku gauti informaciją, kurią būtų galima sutikrinti su pagal teisės aktus gaunamais duomenimis apie išvestinių finansinių priemonių rinkas, ir prireikus imtis veiksmų siekiant užtikrinti tinkamą Europos anglies dioksido rinkos veikimą.

Galiausiai Komisija norėtų priminti, kad nuo 2018 m. sausio mėn. apyvartiniai taršos leidimai pagal Direktyvą dėl finansinių priemonių rinkų (FPRD II) yra priskiriami prie finansinių priemonių. Anksčiau finansų rinkos taisyklės buvo taikomos tik su apyvartiniais taršos leidimais susijusių išvestinių finansinių priemonių sandoriams. Praktiškai šis priskyrimas reiškia, kad Europos anglies dioksido rinkoje prekiaujantys subjektai turi vykdyti tam tikras labai konkrečias pareigas.

Direktyvos 2014/65/ES (FPRD II) 58 straipsnyje nustatyta, kad visi rinkos dalyviai turi kasdien pranešti apie anglies dioksido rinkoje turimų savo pozicijų skaičių (ataskaitų apie pozicijas teikimas). Šias atitinkamoms nacionalinėms kompetentingoms institucijoms teikiamas ataskaitas apie pozicijas kas savaitę paskelbia ESMA.

Pagal Reglamento (ES) Nr. 600/2014 (FPRR) 26 straipsnį rinkos dalyviai nacionalinėms institucijoms taip pat turi pateikti išsamius duomenis apie visus su apyvartiniais taršos leidimais ir jų išvestinėmis finansinėmis priemonėmis susijusius savo finansinius sandorius, įskaitant ne biržos sandorius (pareiga pranešti apie sandorius). Reglamento (ES) Nr. 596/2014 (Piktnaudžiavimo rinka reglamentas) 16 straipsnyje nustatyta, kad visiems rinkos dalyviams taikomos griežtos piktnaudžiavimo rinka prevencijos taisyklės, įskaitant teisinę pareigą pranešti atitinkamoms finansų institucijoms apie įtartiną prekybą.

Apie su apyvartiniais taršos leidimais ir jų išvestinėmis finansinėmis priemonėmis susijusius savo sandorius rinkos dalyviai turi pranešti atitinkamoms nacionalinėms kompetentingoms institucijoms, atsakingoms už anglies dioksido rinkos priežiūrą. Europos lygmeniu jų veiksmus, kaip ir kitų finansinių priemonių atveju, koordinuoja ESMA.

2 pareiškimas

Pagal jūrų sektoriui skirtas temas, įtrauktas į 10a straipsnio 8 dalyje nurodytus kvietimus teikti pasiūlymus, iki 2030 m. šiose srityse turėtų būti paskirstyta 20 mln. apyvartinių taršos leidimų, laikantis pagal tuos kvietimus teikti pasiūlymus taikytinų taisyklių.

3 pareiškimas

Komisija mano, kad Direktyvos 2003/87/EB 3d straipsnio 4 dalimi, 10 straipsnio 3 dalimi ir 30d straipsnio 6 dalimi valstybės narės nėra įpareigojamos atidėti lėšų nacionaliniu lygmeniu. Toje direktyvoje nustatytas tiek pajamų šaltinis, tiek bendrieji tikslai, pagal kuriuos valstybės narės renkasi tų pajamų naudojimo reikmes.

Komisija patvirtina, kad valstybės narės neprivalo nustatyti ATLPS leidimų pardavimo aukcione pajamų paskirties, tačiau gali panaudoti šių pajamų vertės finansinį atitikmenį.